

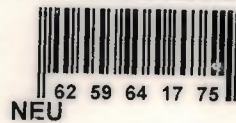
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

MEZUNİYET ÇALIŞMASI
**KIBRIS SEFERİNE AİT
RESMİ VESİKALAR**

YUSUF NURLU
20021078

DANIŞMAN HOCA: Yrd. Doç. Dr. ALİ EFTAL ÖZKUL

LEFKOŞA/2006

İÇİNDEKİLER

1. Önsöz.....	s.1
2. Sefere ait vesikalar.....	s.2
3. Ordu serdarları.....	s.2
4. Lefkoşa Kalesi'nin zaptı.....	s.2
5. Magusa Kalesi'nin kuşatılması.....	s.2
6. Asker toplamaları için yazılan hükümler.....	s.3
7. Kütahya, Karahisar ve Ankara'daki neferlerin durumu.....	s.4
8. Çavuşlara ve tüfengçilere verilen emirler.....	s.4
9. Asker toplamaları.....	s.4
10. Beylerbeyleri'ne gönderilen hükümler.....	s.4
11. Esir ve casusların durumu.....	s.4
12. Semenber'e ve Belgrat kazasına gönderilen hüküm.....	s.4
13. Topların ve güllerin hazırlıkları.....	s.5
14. Bağdat'tan para ve barut istenmesi.....	s.5
15. Bağdat defterdarına yazılan hüküm.....	s.5
16. Vize kazasına yapılan hüküm.....	s.5
17. Kıbrıs sancağının zaptına dair hüküm.....	s.6
18. Niğde Beyi'ne yapılan hüküm.....	s.6
19. Kolyos Delünye Beyi'ne verilen hüküm.....	s.7
20. Diyarbakır'a tabi Girit Beyi'ne yazılan hüküm.....	s.8
21. Mustafa Paşa'ya yazılan hüküm.....	s.9
22. Rodos'tan gelen barut.....	s.10
23. İndeks.....	s.11

ÖNSÖZ

Bu eserde çeşitli tarihlerde Tunus ve Kıbrıs seferi üzerine yapılan hazırlıkların vesikaları toplanmıştır. Bu hazırlıklar sırasında ismi geçen kişiler ve yerler zikredilmiştir.

İçerik olarak kısaca belirtmemiz gerekirse bu çalışmamızda savaş öncesi yapılan hazırlıklar,(silah taşınması, mühimmat tertibi, erzakların çeşitli adalardan toplatılması ve getirilmesi, savaş gemilerinin yapımı ve onarımı) feth edilen yerlerden sonra halka iyi muamele edilmesine dair hükümler, adilâne muamele edilmesine dair hükümler, feth edilen yerlerdeki zarar görmüş mimarî yapıların tamiri ve bakımına ilişkin hükümler, stratejik açıdan öneme haiz olan mevkiilerin saptanıp zapt edilmesine dair hükümler, feth edilen yerlerde fabrika kurulmasına dair hükümler.

Bu kitabın Türk tarihi ve kültürü için önemi ise şudur: Bütün medenî milletler kendi tarihi eserlerini bizzat okuyarak anlayacak bir seviyeye getirmek için çalıştıkları, lughat hazineleri ve tarih bilincini zenginleştirdikleri halde bizde tam tersi yapılmakta. Her yıl üniversiteye gelen öğrencilerin tarihî bilgileri gittikçe fakirleşmekte, lughat hazineleri gittikçe azalmaktadır. kendi atalarının tarihini ve dilini bilmedikleri için bizim için son derece kıymetli eserleri okumaktan mahrum kalmaktadır. Bugün Rürkiye'de profesörler arasında bile tarih kaynaklarına gidebilenlerin sayısı parmakla gösterilebilecek kadar azdır. Bu bakımdan Türk tarihinin bir kısmı aydınlatılması için bu tür eserler önem teşkil eder.

Eserin çevirisinde emeği geçen, başta Yrd. Doç. Ali Eftal Özkul'a ve öğrenci arkadaşlarımıza teşekkürü bir borç bilirim.

979 Zilhicce rub'u evvel 978

Kıbrıs seferine ait hazine-i Irak vesikaları seferin sert cereyanına ve Türklerin bu seferde ne türlü mesai sarf ettiklerine dair kıymettar malumatı camidir. Kıbrıs fethine dair tarihi kitaplarda mevcut malumat nakıstır. Binaenaleyh bu malumatın resmi vesikalarda ikmalî zaruridir. Kıbrıs seferinde Lala Kara Mustafa Paşa, Piyale Paşa, Ali Paşa, Behram Paşa gibi değerli serdarların ve komutanların hizmetleri sebk etmiştir. Seferin mebdası (rub'u evvel 978) dır. Çapunun ve yerdiği malumata nazaran (I) Piyale Paşa ile Kaptan Ali Paşa 400 kadar kadirga maveneye parça ve kaliteden mürekkep bir donanma ile hareket ettiler. Ordu Kıbrıs kalelerini zabt ederken bunlarda denizde muhafızlık vazifesi görecektlerdi. Ordunun serdarı Kara Mustafa Paşaydı.

O da (Lefkoşa mevkisi) kalesini kuşattı. Kale ilk günde zapt edildi. Kalenin zaptı üzerine Piyale Paşa donanmanın yarısı ile adanın etrafını muhafaza etti. Nısfide (Lefkoşa) limanından kuvvet kalesine girmemesi için bıraktı. Ali Paşa metrislerde kumanda etti. Yerine Sivas Beyler Beyi İskender Paşa limandaki gemileri kumanda etmeye memur oldu.

Kış basınca donanma İstanbul'a döndü. Kara Mustafa Paşa bu esnada Magusa Kalesini kuşattı. Etrafına derin bir hendek kazdırdı nihayet hücum başladı. Fakat düşmanın tertip etmiş olduğu lağım Türklerden pek çok kişinin telefine sebep oldu. Kale 40-50 gün kadar şiddetli topçu atışına tutuldu. Bu sırada donanma ile Pertev Paşa ve Kaptan Paşa da geldi. Düşman Türk kuvvetlerinin fazlalığını görünce teslim mecbur oldu.

Gerek peçhude gerek muhasır yazdıkları eserde verilen malumatın hülasası bundan ibarettir. Mali hazine-i evraktaki vesikalara gelince, onları da biruce anı derc ediyoruz.

— 1 —

Sefer başlandığı sırada asker toplamaları için beylerbeylerine hükümler yazıldı. Kütahya ve Kara hisar Kalelerinden müstahfizlar alınıp donanmaya verilmesi için Anadolu beylerbeyine anındaki hükümler gönderildi.

Anadolu beylerbeyine hüküm ki Cenab-ı Hakka tevekkül ve muaccizat hazreti seyid el enam aleyhüs selatü vesselama tavsilen evveli bihar-ı hutcesine asarda derya yüzüne

fisebilillehi teala gaza ve cihat için gönderilecek donanmay-ı hümayuna ziyade tüfenkçi lazım olmayan beylerbeyliğine mutaak olan Kütahya Kalesine müstahfizlerinin 117 neferinden 60 nefer ve Karahisar sahibin 40 neferden 25 nefer ve Ankara müstahfizlerinin 68 neferinden 30 nefer hisar müstahfizlerinin yarar tüfeng endaz olanlarını cümle 115 nefer olur. Alel te'cil donanmayı hümayuna tayinini ve tüfenkleriyle irsal olunmasını emr edip buyurdum ki dar vakitte bir an tevkif etmeyip zikr olunan kaleden tayin olunduğu mikdarı yarar. Tüfenk endazları fark edip tüfenkler vesası aleti harb ile muaccilen ihzar ettirip dahi her kalenin kethüdası kendileri başbuğ ta'in ettirip nevrüz mübareke değin sada-i saadete isal ileyhsiz amma tamamı mukayyit olup yarar-ı tüfenk endez olanların defter ettirip mübaşire olanlara akçe aldırılmakla alıkonulup Pirütaze sağır olanlar gönderilmekten bu bahanelerle celb olunmaktan hazır ileyhsiz ki göndereceğin tüfenk endaz görülüp yoklanmak mukarrerdir. Ona göre mukayyel olup yararların gönderesiz ve cümlesini cem' ettiğinde hisar kethüdalarından gayri üzerlerine bir yarar çavuş tayin edip dergah mualama muaccilen gönderesin ki mezburlara yolda kimse zulm ve ta'ali itmek ihtimali olmaya. Zikr olunan kalede bu mukadder tüfenk endazın tedariki mümkün değildir. Tekrar arza muhtacdır diye emrim ta'uyık ve tehyir olunmaktan hazır edip alet tecali tedarik edip nevrüz mübareke değin tembih eylesin ve bunlar bakiyeliğinde eğer derya ve eğer karaya tayin olunan emre sipahe tekrar adamlar gönderip muhkem tembihe ve te'kit eyliyesiz ki cümlesi at virağıyla hazır ve amade olup deryaya emr olunanları emre sabık üzre tüfenkleriyle istinap ile gelip donanmayı hümayunun gemilerine gireler. Geç kalmakta gayet hazır ideler. Tüfenksiz gelenlerin hidmeti ve özri ve bahanesi makbul olunmak ihtimali değildir. Ana göre tembih eylesin ki tüfenkleriyle geleler ve beylerbeyliğinde kürekçi ihracı emr olunan gazilere sen dahi müvekkit mektupla çavuşlar gönderip nevrüze değin kürekçilerin ihsar edip emr olunduğu mahalle ilıştırmekte dakika fert etmeyenler. Bu hususları bazarlarda ve kasabada gerekli gibi tembih bir nida edersiz ki geç gelenler tahri ve haklarında gelinmesi mekrurdur. Ana göre tembih olunmalar ve bu hükm sekane günü vasıl olup tevcihle tedarik eyledun ki al etta'cil yazub arz eylesin.

— 2 —

Asker toplamak için hükümler yazıldığı gibi Rum ilinden düşmana erzak verilmemesi de men edildi. Usulen pamuk bakmamı sehtiyan, kuvvet, zahire, harap alatı ve yerlememi mimluadı bu anda düşmana bu gibi muaveden ve yerlerini haber alındı. Rum ile yalılarındaki beylere ve gazilere atındaki hüküm yazıldı.

Rum ile yalılarında vak'a olan beylere ve gazilere ve dizdarlara vasıkla eminlerine ve nazırlarına hakim ki bundan iddam defat ile ahkam gönderilip memnu olan ispat verilmeye tanıya vasıka olunmuş iken öl emri şerife mamafi her bir yazık tahat hikmetime metaak olan saklaldan ve yalılardan mübalağa penba ve bal mümi ve sihezine gün ve zahire bırak valat harap ve gıriyi kefare anat olan du i israkden halas olan tutagar verir hususlar gelüp haber verdiler imdr adei denmebine akar zahire vakrak ve paneba vebal mumi ve sahitine vukune vesair altı harap vakatal ile tugube vermekden ihat ve hinal aldığı ihlade ola makula kefler haksara müsamaha edenler kim olursa olsun ger ger gibi haklarında genemek mimnet din ve devletine olmuştur. Emir Celil ilkadırma amefair deriye ve kefar haksera. Türke vesair zahair altı virak ve panebe vebal mumi ve sahtiyan bilcümle kefareti takuyat verulup işfev ederek nesneleri tehet huku metenzerde olan meskelerden ve sair maberlere götürmeleri ile götürüp esbaba ve metaları her ne ise mera içine kerfet edip ashabına habes ilmen emr edip biyürdem kev sual buldukta bu beydehir bir yüküz bela satmakta olup tehaf hükümetinizde akir belmumi ve karsahitine ve gün ve penabe ve akır zahıra virak vesair olan harab ve bal cemale gelere feceriye biat etmek için cami edip askerlere götördüler. Görenler her kim olursa olsun metası her ne ise küfret olunup sait olunduğu ve kimin götürüp kimin olduğunu ailesini defter edip saadet merasimi eylesin. Şöyle ki men bade zikr olunan nesnelerden birini tehditle merkeze alınıp kefire ferciye halas olan esirlerden ve yahut casuslardan veya ire yerlerden istemi olana teftiş ve tefasa ahtıç güvenmeyip her kim olursa olsun ve cehtle haklarından gelinsin. Seyirlerine mücebe ağabeyrat ve nasihat vaki olunsun. Ona göre baba ihtimade emir şerefine nail olmak ise olmamaktan ziyade ihtivaz eylesin.

—3—

(Semendere) ve (beferat) de ne kadar top ve gülle olduğu sail ibdeldi. (Semendere) kazasına altındaki hüküm gönderildi.

Semendere beyine ve kazasına ve Belgrat kazasına hüküm ki o civarda vaka olan kalelerde istahdeme kabul ve yarar balfa'il namakder top ve yuvarlak vardır. Yoklanub eclasıyle befatir olunup sade saadetine a'lam olunmasını emir edüp buyurdum ki vardıkta teahir etmeyip ekir Semendere vakir Belgrat ve sair kalelerde balfa'il imle yarar vustahdeme kabul nemakder top ve yuvarlak kalburuna vardır. Erbeleri ve kundakları hazır ve muhtamidir ve neibedir. O kad ve cehile yoklayıp emrim üzre ecnasile defter edülüp arz olup itmesin. Zikr olunan topların erbalarına lazım olan urgan hazır olunup derhal ise tavuşvar

cenabından gelen kendirlerinde seait mikdarı urgan gönderip hazır olmada etmek babında ziyade ikdam vahteyamasına bilcümle hazır ve mevcut bulunan topların köndekleri ve arabaları kusur ve noksansız üzere eyse onda olanı çaplarına göre lazım olanı mecalen yaptırıp kusur ve noksanlarını yeni tekml etmekte mahul olmaktadır. Bu husus muhamat amurundandır. İhmal etmeyüp ve cehle tedarik ettürilüp sonra yazup bildirersiz.

—4—

Bağdat'tan para ve barut celbine lazım görüldü nevuza kadar gönderilmesi için Bağdat beylerbeyine ve defterdarına atadığı hüküm yazıldı.

Bağdat beylerbeyine ve defterdarına hüküm ki bundan ikdam size ahkâm size şerife gönderilip Bağdat'ın hazinesi ve barutu nevuza değin derhal mealumat gelmek mihmat emirdendir diye ferman olunmuştu. Şimdi öl emrine mekrar olmağa vusul buldukda barut hazine tedarikde kendi asla Tahir aruma cevaz göstermeyip derhal gönderilmeyen barutu 56. dikterden ziyade aşırıp emir üzerine Trablus iskelesine gönderirsin ki kabas olunmak için kader kalır Trablus beni mahmudi hüküm ki Trablus sancağına şahları Kıbrıs muhafazasına varma şerefim sadır olmasdır.

—5—

Buyurdum ki vasıl bulundukta beri bir saat dahir ve aram ediyat muhtaasıl eylemeyip muaccilen sancağına yetişip dahi emrim üzre Kıbrıs muhafazasına geçip hizmet muhafazada olasın ve sancağın zabtına dahi yarar adamların tayin edip muhafazayı tayin edip memlekette basiret ve intiba üzre olasın. Bu hüküm sana ne güne vasıl olup sancağına ne günü metuce olup ne günü vasıl olduğu ve Kıbrıs muhafazasına metuce olduğunu arzylesin.

—6—

Vize kazasındaki Hristiyanların arabucağı tedariki için Vize kazasına yapılan hüküm. Vize kazasına hüküm ki hala Vize kazasına tabiyseniz namı karyazimlere gurbeci olup top gurbeleri binası için 30 nefer daimi isal olunmak lazım olmayana buyurdum ki ve sol buldukta kuryei muzbure zamilerinden meyribe top urbeleri binası için 30 nefer zami yazıp lazım olan alet ve eshaplarına sitdeyi saadetime gönderesiz ki gelip icraatları eylemleri top urbaları binasında istihdam olunur.

Kıbrıs muhafazası için (3 il) beyine yazılan hüküm. 3 il beyine hüküm ki hâlâ cezire Kıbrıs muhafazası muhimmatı umurdan olmasın sancağına mutalip olan zaima ve erbabı tımar ile alîl te'accir Kıbrıs'a geçmek emredip buyurdum ki ve sol buldukta asla ta'hir ve tukuf etmeyip hükmü şerifim ve sul bulduğu günde sancağına muta allık olan zeama ve erbabı tımar at virakları ile zahireleri ile hazır olmağı hğkmğ tenbiye ve nîda ettirip dahî derya el verdiği gibi cümle zeama sipahilerle azîreyi mecbure geçmeyince olmayasın seyyar zamana kıyas etmeyip aliet tecil varıp cezirei mezbureye erişesin. Bu hüküm sana ne günde vasıl olup cezireye ne zamanda geçmek meysur olduğu alt ta'cil arz ederiz. Bu babta gereği gibi mukil olup tekasil ve ikmal olunmakla geç varmatan gayet hazır edesiz ve yapılan serv günleri dahil derya verdiği gibi öte yakaya geçirmekte ihtimam eylesin.

Niğde Beyi'nin zamana ve erbabı tımarı ile donanmaya ittihak etmesi için yapılan hüküm: Niğde Beyi'ne hüküm ki hâlâ bundan ikdam Aksarayı beyler beyin donanmayı hümayununa hazır olmak. Emirm olmuş idi ol emiri şerifim ali mekan-ı mekrur olmayan hâlâ mutasarrıf olduğun nükte-i sancağına müteallik olan Âlâyı Beyi ve zeamâ yı erbab timarayla kanunnâme-i hümayûnun mevcubince cübbe-i cüşun ve cubbelileri ve sendehi yat virağın ve cübbe-i cüşun ve cübbelerle gelen donanma-yı hümayûnname hazır ve imade olmak emr edip vasıl buldukta ıslayı tahyir ve terahı eyleyip Niğde sancağında müteallk olan Ala Beyi ve zeamâ-yı erbab timarının cübbe-i cüş ve cübbelilerini hazır- amâde ettirip ve sendihi kanunnâme-i hümayunum mevcubince yat virrağanla ve cübbe-i cüşun ve cübbelilerle hazır-ı amâde olup inşaallah nevrudan muhkim yazar tüfenkleriyle veasair düşman yerağı ile doğru İstanbul'a gelip ihmal eylemeyip sancağına müteallik askerleriyle yat virağınızda ve tüfenklerinizde kusur-u noksan olmaktan ziyade hazırlayasın ve bu hüküm sana ne gün varıp sen nucihle tedarik eylediğini yazıp bildiresin.

Venedik donanmasının (koruk) civarında toplanacağı Kolyas Delünye beyi'ne vermek üzere ziyade yalan hüküm. Vezir Mustafa Paşa'ya hüküm ki Hâliyâ Kolyas Beyi karası Delunye Beyi yazıda daim azhûma esastane-i saâdetime gönderdikleri mektuplarında Venedikli la'yinlerinin nemayı hâsaret rehinleri gelmesine meterakkib olduklarının

İspanya'nın donanma-yı mekhuresi gelip melaki plduğundan sonra fikr-i fasideleri ve ray kesitleri donanma-yı nusret mekruname-i mukabele etmek için ümit dest-ru mükrım (ilah) vezirim Pertu Paşa idemallah teala ihale işbu mahi zil haccenin dokuzuncu günü donanmayı hümanumla metvuçe olmağın mukaddime ferman olunmadığı üzere evvel canibinde olan sefilin nusreti kazayından maşaralihe ıslayı lazım olan kaç kıta ise isti'cal üzere isrsal olunup berice mustereata erişip melaki olmak mühimmat din devletinden olmuştur. Öyle ise buyurdumki dar vakitte dahi cidala ikdam edip ele götürmekte ve donanmayı hümayunum erişince küffar hakesar tarafından Cezire'ye. Gemi geçirmemek babında say-ı ihtimam eylesiz ve bu enva te'tikler vasıfı tehditleriyle tenmiyye olduğundan gayrı geceyi gündüze katıp tertsane emrimde olan donanmayı hğmayunum gemilerini dahi muaccilen etmeme eriştirip beşta ve ondan ne miktar yetişir ise donatılıp alı evtali irsal ve isal olunmak üzeredir. Bu canbilerden tedariki lazım olan hususlarda asla kusur konulmayıp eğer asakir ve zuhura ve eğer âlet-i harp ve gıtal ve etvatı cenk-i cidalıdır. Ve eğer gayrıdır bilzat tuçe-i hümayunum olmak üzere tedarik ve ihzar olunmuştur. Bilfil dahi ikdam ve tamamda dakika-i fut olunmayıp olbabta her vech ile itizare mecal yoktur buyurdum ki var dikkate sendehi cibillet ve futur tekzide olan asar-ı hüsn fırsat ve fert kıyastaki izhar edip her neki lazıma-i din ve devlet ve mukteza-yı hamiyyet ve gayrettir. Vücuda getirip bilcümle ra-i isabet oluna tefuiz olunan umur-u cumhurun tedbirinde bezl mekdurunui na mahsur kılıp memur olduğun mesluhatın itmamına ve hayırla ithidamına sırf merasım iktidar kılıp cüzyi behaneyle ta'lil ve itizar olunmayıp sahip davanın ulu inayetine Samim kılıp ile tevekkül ve huzrat risaliyetine aley ve alasselatü vesselamın mazicat-ı kesirat elberkatına hulus dil ile tasvil edip Cezire'nin fetih ve teshiri ve iadenin kahr ve tedamiri asakir-i İslam ahvalinin nizam ve intizam dahi istimalat ve gaza vech ile terkibi babında enva mesal-i cemile vücuda getirile.

Diyarbakır'a tabi Girit Beylerinin donanma-yı ittihakına dair yazılan hüküm.

Diyarbakır Beylerbeyisine Hükümki:

Bundan ikdam Cezire-i Kırıs fethi için Diyarbakır'a tabi olan ikrat beylerden her birine hallu hallerince birer miktar yarar tefenin endaz ve kavas ihraç eyleyip nevruzdan mukaddime doğru Trablus iskelesine gönderip ondan Cezire-i Kıbrıs'a geçip Donanmayı hümayunuma melaki olup dar vakitte gemilere girip küffar hakksatre tabi olan Cezayir'den girip Girit Cezire'si gartına varmak lazım olmuş idi. Ol emirim kemakan mukarrir olup şimdiden ne miktar tüfenk endas ve kavas ihraç olunup nucihle tedarik olduğ sedde-i saadetimde malum olmak lazım olmağın buyurdu ki Ahmet Çavuş var dikkate bu babta bilzat mukayyit olup Diyarbakır'a tabi olan ikrad-ı emrasına sabıka gönderilen o emr-i şerife miktazasınca asla te'hir ve terahi ettirmeyip her biri ne ferman olduğ üzere tefennuki endaz kavaslarının berice istical ihras ettirip mahalli memure irsal ve isal ettirmek babında enva mesa-i cemile vücuda getiresin. Ve her biri namıkadar kavas ve tefennün endaz tedarik ve ihraç eyleyip ne zaman gönderdiğini ve ne vech ile tedarik eyleyip bu hüküm hümayunum sana ne gün vasıl olduğunu yazıp bildiresin. Tefennük endazı kavas müstacilen mahalli memura varıp erişmek ziyade mihmatan olmuştur. İhmal eylemeyip iktam ihtimam ve envai sa-i balığ eyleyip ihraç ve irsalinde dakika-i fut eylemeyesen

Fi 25 Ramazan 978

Kıbrıs muhasarısında ne suretle hareket ettiğine dair Mustafa Paşa'ya yazılan hüküm:

İstina-i saadet aşiyânnâme sidde-i saadetim çavuşlarımdan Ahmet Çavuş zidkadre ile mukassil mektebe gönderip evvelki donanma gibi hümayunum erişmez ise feth-i seyr olmadığından gayrı asakir içinde kalaeyi fitrat ve ihtilal zuhuri mukarrir olup ve muhasıra için atılmış ita top ve kırk adet kulneburine ve ona göre barut ve alet ve yerar topçu irsali hususilerin buldurup dahi şer'ine dağıtılmış ise ali vech ittefsil paye-i serir saadeti mersinime arz ve takrir olunup mağlum şerifim olmuştur. Ümidi bundan ikdam Rodos ve İskenderiye bunları daim azhüma yanında olan gemilerden gayrı yirmi kıta gemi kıcı ile sancağı beyi kıyâdam azdi ile irsal olunup ve onlardan maeda donanmayı hümayunum talep olunan yerak ve alat-i kaptanım Cezayir Beylerbeği ali daim ikbale ile irsal olunup mevzi aleyhi evvel Canube gönderilen donanmayı hümayunuma serdar tayin edip ve topçu başı ve yerar topçuları ve mestufi virak ile gönderilip Cezire-i Kıbrıs'a vasıl oldukda kendisi Kıbrıs'ta ferman olunan asakirleriyle çıkıp hizmette bulunmak yanında ve mufaza için gemileri gemi serdarı tayin

etmek vech görüyorsa serdar tayin olunup dahi gemiler ile hazır ve iade taraflarına nazar olup muhafazada ihtimam edip Cezire'ye iade tarafından takviyet ve zururi ve gözünde ayırışdırmamak babında basiret üzre olmak emirim olmuştur. Buyurdumki dar vakitte gereği gibi mugit olunup onun gibi donanmayı hümayunum lazım olunan ve sul olduğu gibi lazım olunan yat virağı alıp dahi kale-i mezburenin feth teshiri ve iadeyi bederin kahr tedmiri harne vechile mümkün ve neysur olursa eğer maşaraleye ile ve eğer sayir beylerbeylerim beyler kullarım ile hüsn ü tedbir ile fırsat el verip mahalli iktiza ettiğine göre vesayir devlet-i ebedi müteallik cumhur-u umurda bezel makdurda eyleyip ba'nayatallah teala kale-i mezburunda istihlası babında envai mesai-yi cemileniz vücuda getiresiniz. Emma donanmayı hümayunum gemilerinin görencilerin ve cenklerin ve yeniçerilerinden ihraç olunup vesair levazımın bozmayıp müretteb ve mekamil düşman yarığıyla vesair levazımları ve esbab ve aletlerle Cezire-i mezbura etrafında devr olunup daima hazır ve iade tarafına nazır olup onun gibi küffar hakesar gemileri görünür ise ba'nayatallah teala üzerlerine varıp mümkün olduğu mizrat ve fesadelerinin def'i ve ref'i babında bezl ictihat olup harne vechile imkan olursa kale ve kamularu tedarikinde itimam üzre olup aitiraf ve cavabını muhafazada kemal-i basiret üzre olasız diye maşarale kapdanım daim ikbaleye tenbiye olup hükm-ü şerifim verilmiştir. Sendehi maşeraliye olucakla tenbihte eylesin ki gemileri bozmayıp yat virakları ve cenkci ve aletcileriyle ve bilcümle vech-i meşruh üzre müretteb ve memalk hazır ve itiraf cevabına mazır olup bab-ı muhafazasında dikkate füt eyleyip kendisi kurye-i müteallik olan asker ile Kıbrıs'a çıkıp vech ve münasip görüldüğü üzre muhafaza hizmetinde bulunup donanmayı hümayunuma yarar kimsesine vech görüldüğü üzre baş u buğ tayin edip emirim üzre itiraf ve iknaf hıfz ettire. Onun gibi küffar gemileri görünüp veyahut haber alınırma maşaraleye kapdanım oraya varmakla mey olunur. Yoksa muhafazaya tayin olunan kimseyi donanma ile göndermekle meyolunur. Ba'nayetala teali def'i ve ref'ileri tedarikinde hüsn-ğ ihtimam eyleyip bab-ı ikdamında dikkat-i füt olunmaya ve kale-i mezbure gayet mütanib ve kemal resonit üzre olmayan siddei saadetinden alınmış kıta-i kale-i mezburenin olacakla risaneti makrur olunacak kolonbur ve topun ona ne derli tesir olursa top kolonburuna kurulup muhasıra olunduğu takdirde yirmi bin kantar miktarı barut keyfiyet eylemez. Hala meduun ve Rodos'tan ve Bağdat'tan gelenlerden maeda bundan maşarale kapdanım daim ikbale ile gönderilen barut cümleden bin kantar ancak olunur. Oluğu zaman kaleyide bir taraf olduktan sonra ziyade barut tedariki meysur olmayacak muhasıra umuru mencir miktarı topları ve kolonburları isti'mal edip nef'i müşahede olmayan yerlere barut ihrak ettirmeyip tedbir ahir ile muhasara edip riayaya ve asakire İslami hüsn-ü istimalet verip etrafından toprak sürmekle

kalenin. Üzerine varılıp feth teshiri ve içinde olan melayin jasırının kahr ve tedariri babında envai mesai-yi cümle vücuda getirile.

—12—

Kıbrıs'taki donanmayı melaki olması için Cezayir beylerbeyine yapılan hüküm.

Cezayir Beylerbesi Kaptan Paşa'ya hüküm:

İtiraf ve cevabından gelen casusları ve küffar hakesardan olunan deliller küffar tağyan-ı asarın birbiriyle aht ve miçak mahkûm itfakları olup gemi ve donanmayı hizmet şear-ı tedarik ve ihdarı sedadında oldukları ihbar edip fil vakı papa ve İspanya ve portakal küfresinin krallıklarıyla cümleten Venedikliye muavenet üzre oldukları haberi hidde tevatire ayrışıp bilcümle melain hasırın donanmayı hezimet karyenleri ile mukabele ve mukateleye gemi donanmayı hümayunum zaferi makrun tedariki lazım ve mühim olmayan seninle Cezire-i Kıbrıs'a irsal olunan donanmayı hümayunum dahi evvel canubede lazım olunan yat virağı Cezire'ye iletip teslim edildiklerinden sonra asakir-i nusret madair vesair mühimmat ve zahir geçirmek için on beş kıtayı olur dahi ziyademi olur yarar kadırgalar ayıklayıp bakı kalan gemileri müretteb ve memalik düşman yararıyla deryaya tayin olunan donanmayı hümayunuma melaki olası. Emr edip olbabında vezirim Lale Mustafa Paşa'ya dahi tenbiye olmuştur. Buyurdum ki var dikkate emrim üzre Cezirei mezbureyi irsal olunan yat ve virağı atılıp teslim edildikten sonra ısla-i ta'hir eyleyip seninle giden donanmayı hümayunum gemilerinden Cezireyi asakir zafer madar vesair mühimmat ve zahir geçirmek için ne miktar kadırğa iktiza ederse kadırgalar ayıklayıp.

KIBRIS SEFERİ ne ait resmi
vesikalar

TUNUS SEFERİ ne ait resmi
vesikalar

(1564)
yil

(BIR) KIRAZI JEFERNE ANT
Kismi verikalan

خزینہ اوراق تدقیقاتی

۱. قبریس سفیرینہ عائد رسمی وثیقہ

(دیس: الاول ۹۷۸ - ذی الحجہ ۹۷۹)

قبریس سفیرینہ عائد خزینہ اوراق وثیقہ لری ، سفیرک صورت جریانہ و نورکارک
بوسفرده نه درلو مساعی صرف ایندکرینه دائر قیمتدار معلوماتی جامعدر . قبریس فتحه
دائر تاریخ کتابلرنده موجود معلومات ناقصدر . بناءً علیه بومعلوماتک رسمی وثیقہ لریله اکیلی
ضروریدر .

قبریس سفیرینده ، لالاقره مصطفی پاشا ، پیاله پاشا ، علی پاشا و بهرام پاشا کی ذکرلی
سردارلرک و قیودانلرک خدمتلی سبب اینتشددر . سفیرک مبدائی « ربيع الاول ۹۷۸ » در .
یحوی نک ویردییکی معلوماته نظراً (۱) پیاله پاشایله قیودان علی پاشا درت یوزقادر قادرغه ،
ماونه ، پارچه و قالینده دن مرکب بردوناما ایله حرکت اینتیلر . اوردو (قبریس) قلعه لری
ضبط ایدرکن ، بونلرده دکرده محافظلق و ضیفه سی کوره جکلردی . اوردونک سرداری
قره مصطفی پاشا ایدی .

اوده (لقوشه ، سقوشی) قلعه سی قوشاندی . قلعه ، الی برکونده ضبط ایدلدی .
قلعه نک ضبطی اوزرینه ، پیاله پاشا دونانما نک یاریسی ایله آطه نک اطرافنی محافظه ایندی .
صغنی ده (لقوشه) لیانندن قلعه سنه قوت کیرمه سی ایچین براندی . علی پاشا متریسلرده
قوماندا ایندی ؛ یریه سیواس بکلر بکیسی اسکندر پاشا لیاننده کی کیمزه قوماندا آیمیه
مأمور اولدی .

قیش باصنجه ، دونانما (استانبول) دوندی . قره مصطفی پاشا بوآشاده (ماغوسه ،
فاماغوست) قلعه سی قوشاندی . اطرافنه درین برخندک قازدبردی . نهایت هجوم باشلادی .
فقط دوشماک ترتیب ایش اولدوغی لم ، تورکلردن پک چوق کیشینک تلفه سبب اولدی .
قلعه ، فرق الی کون قازار شدتلی طویچی آتشنه طوتولدی . بوسیراده ، دونانما ایله پرتو

(۱) یحوی ، جلد ۱ ، ص ۲۸۸ : ۲۸۹

٢٠
 قریب سفریہ خانہ زسی و شہر
 پاشا و قیودان پاشا کلدی . دوشمان ، تورک قوتلرینک فضلہ لغی کورونجیہ ، استیانه مجبور
 اولدی .
 کرک بچریده و کرک معاصر مؤرخلرک ووقعہ نویسارک یازدقلری ازلردہ وریلن معلوماتک
 خلاصہ سی بوندن عبارتدر . ملی خزینہ اوراقده کی وبقیہ کلمہ ، اوللری ده بروجہ آتی
 درج اندیورور :

۱

سفرہ باشلادیجی حیراده ، عسکر طوبالاماری ایچین بکلر کلمہ حکملر یازیلدی . (کوتاہیہ)
 (قلمہ حصار) قلملریدن مستحفظلر آلتیوب دونامایہ وریله می ایچین آناطولو بکلر نکستہ آئیده کی
 حکم کوندریلدی :
 آناطولو بکلر نکستہ حکم کہ جناب حقہ تول و معجزات حضرت سیدالانام علیہ الصلوۃ
 والسلامہ توسلاً اول بہار خجستہ آئاردہ دریا یوزینہ فی سبیل اللہ تعالیٰ عز و جہاد ایچون
 کوندریلہ جک دونامای ہمایونمہ زیادہ توفنکجی لازم اولغین بکلر بکیلککہ متعلق اولان
 کوتاہیہ قلمہ سی مستحفظلرینک یوزاونیدی نفرندن آلتش نفر وقرہ حصار صاحبک قرق
 نفرندن یکر می بش نفر وقرہ مستحفظلرینک آلتش سکر نفرندن اوتوز نفر حصار
 مستحفظلرینک یرار توفنک انداز اولاندرخی جملہ یوز اون بش نفر اولور علی التعمیل دونامای
 ہمایونمہ تعیینی و توفنکریلہ ارسال اولنمہ سی امر ایدوب بیوردہ کہ دار و قلمہ بر آن توقف
 ایچیوب ذکر اولان قلاعدن تعیین اولندوغی مقدار ی یرار توفنک اندازلری فرق ایدوب
 توفنکلر و سایر آلات حرب ایلہ معجلاً احضار اندروب دخی ہر قلمہ نک کتخانی کتہ ولرہ
 ماش و بوغ تعیین اندروب نوروز مبارکہ دکن سمد سعادتہ ایصال ایلہ ہیز . اما قلمہ مقید
 اولوب یرار توفنک انداز اولان دفترا اندروب مباشر اولندہ آخہ آلتی قلمہ یرارلر ایقولوب
 پروتازہ و صغیر اولنلر کوندریلکدن و بو بہانہ لریلہ جک اولتمقدن حفر ایلہ سکر کہ کوندریلک
 توفنک انداز کوریلوب یوقلمق مقرر در . اکا کورہ مقید اولوب یرارلرین کوندریلہ
 و جملہ سی جمع اندہ ککدہ حصار کتخاندلرین غیری اوزرلرینہ بر یرار جاوش تعیین ایدوب
 درکہ معلامہ معجلاً کوندریلکدن سکر مزبورلہ بولہ کستہ ظم و تعدی ایتمک احتمالی اولیہ
 ذکر اولان قلاعده بمقدار توفنک انداز انداز کی ممکن دکلدر دیو مجرد دردارلرک عدولریلہ

تکرار عرضہ محتاج در دیو امرم تعویق و تأخیر اولیٰ تقدیر حذر ایدوب علی التعمیل تدارک

۳۱

ایدوب نوروز مبارک که دکن تنبیه سن و بکثر بیکلک کده اگر دریا و اگر قریه تعیین اولان
امرا و سپاه تکرار آدمی کوندروب محکم تنبیه و تأکید ایلده سن که جمله سی آت و براغیله
حاضر و آماده اولوب دریاه امر اولانلر امر سابق اوزره توفیکلرله استانبوله کلوب و دخی
همایونم کیلرینه گیرملر . کج کلکده غایت حذر ایدوب توفیکلر کلانلر خدمتی و عذر
و بهانه سی مقبول اولوق احتمالی دکادر . اکا کوره تنبیه ایلده سن که توفیکلرله کلر و بکثر
بیکلک کده کورکچی احرارجی امر اولانسان قاضیله سن دخی مؤکد مکتوبله جاسوسلر
کوندروب نوروزم کچی کورکچیلرین احضار ایدوب امر اولندوغی محله ایرشدن مکده دقیقه
فوت ایتمیلر . بو خصوصلری نازلارلرده و قضایه کورکی کی تنبیه . ندا اندر سن که کج کلانلر
تجری و حقلرندن کلیمه سی مقرر در . اکا کوره تنبیه اولنلر و وحکم سکا کونه واصل
اولوب نه وجهله تدارک ایدوب کچی علی التعمیل یاروب عرض ایلده سن .

-۲-

عسکر طویلایق ایچیه حکملر یازیلدی کی ، روم ایلدن دوشانه اوراق ویرلده سی دم منع
ایلدی . صولا باوق ، باموسی ، سختیان ، کور ، ذخیره ، حرب آلاتی ویرلده سی تنوعدی .
یازیلده دوشانه بوکی موادی ویرلده سی خبر آیلدی . روم الی یالیرلده کی یکره و قاضیله آیلدی کی
حکم یازیلدی .

روم ایل یالیرلده واقع اولان بکله و ضیلره و دزدارلره واسکله ایللرینه و ناظرلرینه
حکم که . بوندن اقسام دفعات ایلده احکام کوندریلوب ممنوع اولان اسباب ویرلده دیو تنبیه
و یساق اولمش ایکن اول امر شریفه مغایره بریکرلر تحت حکومت متعلق اولان اسکا لر دن
و یالیرلر دن مبالغه پنه و بال مومی و سختیان و کون و ذخیره و ارات حرب و غیری بی
کفره فجریه تقویت ویرلده حک اسباب ویرلکدن خالی اولمیب او امر شریفه مخالف
کفار اعات اولندوغی اسیرلکدن خلاص اولان طوئسافر ویراز جاسوسلر کلوب خبر
ویردیلر . ایلمدی اعدای دین میبه اگر ذخیره و اگر ارات ویرلده و بال مومی و سختیان
و کون و سایر آلات حرب و قتال ایلده تقویت ویرمک دین و دولت اعات و خات اولندوغی
احدن اول مقوله کفار خاکساره مساحه ایدوب کیم اولورسه اولسون کورکی کی حقلرندن
کلتمک مهمات دین و دولتدن اولمشدر . امر جلیل القدرمه مغایره دریاه و کفار خاکساره

ترکه و سایر ذخائر و آلات و یراق و پنبه و بال مومی و سحیان و بالجه کفره جرمیه تقویت
و یریلوب اشفاق ایدمه حکم نسیمه لری تحت حکوم مکرده اولان اسکله لردن و سایر معبرله کتورملری
اله کتوروب اسباب و متاعلری هر نه ایسه میری ایچون گرفت ایدوب ایچان حبس ایلک
امر ایدوب بیوردم که وصول بولدقده بویاده هر یریکوز بالذات مقید اولوب تحت حکوم مکرده
اگر بال مومی و اگر سحیان و کون و پنبه و اگر ذخیره و یراق و سایر آلات حرب و بالجه
کفار بدکر داره تقویت و یرم حکم استادن اگر یوک ایله و اگر کی ایله هر نه اولورسه که صحیح
کفره جرمیه بیع ایلک ایچون جمع ایدوب اسکله لره کتورملر هر یکم اولورسه اولسون متاعی
هر نه ایسه گرفت اولتوب ضبط اولدوغی و یکم کتوروب یکم اولدوغی علی الاسامی
دفتر ایدوب سده سعادتمه عرض ایله سن . شویله که من بعد ذکر اولتان تسته لردن بری
تحت حکوم مکرده آلتوب کفره جرمیه دریاه و یرلدوکی خلاص اولان اسیرلردن و یا خود
حاسوسلردن و یا غیری یرلردن استماع اولنه تقش و تفحصه احتیاج یوقلیوب هر یکم اولورسه
اولسون بروجهله حق لردن کتور . سایر لینه موجب عبرت و نصیحت واقع اولور . اکا
کوره باب اهتمامده اوکات وجه ایله کوزدوب امر شریفه مغایر ایش اولمقدن زیاده احتراز
ایلیه سن .

- ۳ -

(سمندره) و (بلغراد) ده نه مقدار طوب و کواله اولدوغی سؤال ایدلدی . (سمندره)
قاضینه آیدمه کی حکم کوندربلدی :

سمندره بکنه و قاضینه و بلغراد قاضینه حکم که اول جوانیده واقع اولان قلعه لرده
استخدامه قابل و یراز بالفعل بمقدار طوب و یوارلاق وارد یوقلیوب اجناسیله دفتر اولتوب
سده سعادتمه اعلام اولنمه سن امر ایدوب بیوردم که واردقده تأخر ایچوب اگر سمندره
و اگر بلغراد و سایر قلعه لرده بالفعل عمله یراز و استخدام قابل بمقدار طوب و یوارلاق
و قولونبوره وارد ، عربلری و قونداقلری حاضر و مهامیدر ، نجه در ، اوکات وجهه
یوقلیوب امرم اوزره اجناسیله دفتر ایلوب سده سعادتمه عرض و اعلام ایلیه سن ذکر
اولتان طوبلرک عربلرینه لازم اولان اورغان حاضر و مهامیدکل ایسه طمشوار جانبندن
کلان کتدرلردن کفایت مقداری اورغان بوکدروب حاضر و آماده ایتمک بایسته زیاده اقدام

فیریس سفیرینہ عائد رسمی و شہر

واهتمام ایلینده سن. بالجه حاضر و موجود بولان طوپلرک قونداقلری و عریقلری قصور و نقصان اوزره ایسه انده اولانی چاپلرینه کوره لازم اولانی معجله یایدیروب قصور و نقصانلرینی تکمیل اتمکده بذل ماهوالمقدور ایلینده سن. بوخصوص مهمات امور دندره. امال و مساهله ایتیموب نهوجه تدارک اتدوکل یازوب یلدره سن.

بغداددن یازاواروت جلبنه لروم کورولدی . بوروزه قادار کوندر یللی ایچین بغداد ککریکیسه
ودقدر ایسه آتیه کی حکم یازیلدی :

بغداد بکسر نیکسینه و دفتر دارینه حکم که بوندن اقدم سیزم احکام شریفه کوندربلوط
بغدادک خزینہ سی و یازوتی نوروزہ دکن درگاه معلامہ کلک مہمات امور دندردیو فرمان
اولنمشیدی ایمدی اول امرم مقرر اولمغین بیوردومکہ وصول بولدقده باروت و خزینہ
تدارکنندہ اصلاً تاخیر و آرامہ جواز کوستر میوب ماہ رجب المرجبندہ امادہ اولوب کوندربلیان
باروتی علی التعجیل بیک قطاردن زیادہ ایرشدیروب امر سابق اوزرہ طربلوس اسکامہ
کوندرسن کہ قبض اولمغاق ایچون قدر غملر کوندرلہ کرکدر . شویلکہ امرم اوزرہ باروت
اندہ موجود بولنمہ ، مسئول و معاتب اولمکزمقرر در . اکا کورہ باروتی استعجال اوزرہ
کوندرمکندہ دقیقہ فوت ایتمہ سز . درگاه معلامہ کوندربلی فرمان اولنان خزینہ بی دخی
شدیدن جمع و تحصیل ایدوب دخی نوروز مبارکہ دکن کوندروب درگاه معلامہ ایصال
ایلمینجہ اولمہ سز اگر باروت و اگر خزینہ سارزمانہ قیاس ایلیوب علی العجیل تدارکنندہ
دقیقہ فوت ایتمہ سز صکرہ بحال اولمدی دیوایلیہ جکککسر عشر و مہانلر اصلاً مقبول اولمغاق
احتمالی دکلدر . اکا کورہ مقید اولوب اہتمامدہ دقیقہ فوت ایتمہ سز .

قېرىس محافظەسى ھازىرلىق سىناغۇنىڭ سىياسىي تەدۋىن ئىدىئەسىگە. ھازىرلىق بىلەن بىرلىكتە

طرابلس بی محمد بکه حکیم که طرابلس سنجاعنک سپاهیاری قریس محافظه منه وارمق
نابند دامن شریفه صابر اولمشدر . پیوردومه که وصول بیلدقده بر آن ورساعت تأخیر و آرام
ادبیات مجموعه سی ۳

ایلیوب معجلا سنجاعکے تشوب دخی امرم اوزرہ قبریس محافظہ سنہ کجواب خدمت محافظہ ده اولاسن وستجاعک ضبطنه دخی برار آدملاک تعین ابدوب محافظہ تملکندہ بصیرت وانتباه اوزرہ اولاسن وبوحکم سکا به کوه واصل اولوب سنجاعک نه کونی متوسه اولوب نه کونی واصل اولدوغکی وقبریس محافظه سنه متوجه اولدوغکی عرض ایلیه سن .

- ۶ -

ویزه قضااسته کی خبرستیاوردن آراجهی نداری ایچین ویزه قضیسنه یازیلان حکم . ویزه قاضیسنه حکم که حالاویزه قضاسنه تابع سرکر نام قریه ذمیلری عریه چی اولوب طوب عریه لری بناسیچون اوتوز نفر ذمی ایصال اولتیق لازم اولمقین بیوردمکه وصول بولدقده قریه مزبور ذمیلندن میری به طوب عریه لری بناسیچون اوتوز نفر ذمی یازوب لازم اولان آلات واسبابلریله سده سعادتیه کوندره سرکه کلوب اجر تلی ایله میری به طوب عریه لری بناسنده استخدام اولتلهلر .

- ۷ -

(قبریس) محافظه سی ایچین (ایچایل) ککنه یازیلان حکم :

ایچایل بکنه حکم که حالا جزیره قبریس محافظه سی مهمات اموردن اولمقین سنجاعک متعلق اولان زعما وارباب تیمار ایله علی التعجیل قریضه کچمک امرایدوب بیوردم که وصول بولدقده اصلا تأخیر وتوقف ایتمیوب حکم شریفم وصول بولدوغی کونده سنجاعک متعلق اولان زعما وارباب تیمار آت ویراقلری ایله و ذخیره لریله حاضر اولماغی محکم تنبیه وندا ایستدروب دخی دریا ال ویردوکی کبی حمله زعما وسپاهیله کله جزیره مزبوره کچمینجه اولمه سن . سایر زمانه قیاس انجیوب علی التعجیل واروب جزیره مزبوره ایریشه سن وبوحکم سکا نه کونده واصل اولوب جزیره نه زمانده کچمک میسر اولدوغنی علی التعجیل عرض ایدم سر . بو باده کرکی کبی مقید اولوب تکاسل واهال اولماغله کچ وارمقدن غایت خضر ایدم سر و یازیلان سور کونلری دخی دریا ال ویردوکی کبی اوتنه یقایه کچور مکده اهام ایلیه سن .

- ۸ -

(بکنه) بکنک زعما وارباب تیماری ایله دوناغایه الشاق ایتمی ایچین یازیلان حکم : بکنه بکنه حکم که حالا بوندن اقدم آفسرای بکی ایکن دوتمای هایونه حاضر اولیق

قبریس سفیرنه عائد رسمی ویتقل

امر اولمش ایدی اول امر شریفم علی ماکان مقرر اولمغین حالا متصرف اولدوغک نیکدم
 سنجاغنه متعلق اولان آلائی یکی وزعما واریاب تیمار ایله قانوننامه هایونم موجبجه جبهه وجوشن
 وجهه لولری وسندخی یات ویراغک وجهه وجوشن وجهه لولرکله دونمائی هایونمه حاضر و آماده
 اولوق امر ایدوب وصول بولدقده اصلا تأخیر وراخی ایلوب نیکدم سنجاغنه متعلق اولان
 الای یکی وزعما واریاب تیمارنک جبهه وجوشن وجهه لولرخی حاضر و آماده اندروب وسندخی
 قانوننامه هایونم موجبجه یات ویراغکله وجهه وجوشن وجهه لولرکله حاضر و آماده اولوب
 ان شاء الله نوروزدن مقدم برار توفشکر ایله وسایر دشمن یرای ایله طوغری استابوله کلوب
 دونمائی هایونم کیلرینه ملاقی اولاسن دونمائی هایونمه شمیدین حاضر اولوق مهماندن
 اهل ایلیوب سنجاغنه متعلق عسکرکله یات ویراغکله و توفشکر کوز ایله بهمه حال نوروزدن
 مقدم ایشمک اردنجه اولوب کچ کلیدن و یات ویراغکله و توفشکر کوزده قصور و نقصان
 اولمقدن زیاده جذرا یدیه سن و یو حکم سکا نه کون واروب سن نوجهله بدارک ایلدک یازوب بلدره سن

— ۹ —

وندیت دونمائیست (قورقو) جوارنده طه بلانای کایس و دونیه بکته خیزورمک اوزره یازیلان حکم :
 وزیر مصطفی پاشایه حکم که
 حلیا کایس یکی قره سی و دونیه یکی یازید دام عزها آستانه سعادتیه کوندر دوکری
 مکتوبلرند و وندیکلو لعینرک دونمائی هزیت قرینلری کورقوس (۱) قرینده جمع اولوق اوزره
 اووب اسپانیایا بکنک دونمائی خسارت رهینلری کله سنه متوقف و متوقف اولدقلرین
 اسپانیانک دونمائی مقهوره سی کلوب ملاقی اولدقدن صکره فکر فاسدلری و زای کاسدلری
 دونمائی نصرت مقرومه مقابله ایتمک ایش امدی دستور مکرم (الح) وزیرم رتو پاشا
 ادام الله تعالی احلاله اشیمواه ذی الحجه لک طقوزنجی کونی دونمائی هایونمه متوجه اولمغین
 مقدما فرمان اولدوغی اوزره اول جاسیده اولان سفاین نصرت قراندن مشارالیه ایضالی
 لازم اولان قایح قطعه ایسه استعجال اوزره از ال اولوب بوجه مستارعیت ایریشوب
 ملاقی اولوق مهمات دین و دواندن اولشدر اولیه اولسه بیوردیم که دار و قدده داخی جداله
 اقدام ایدوب اله کتور مکده و دونمائی هایونمه ایریشجه کفار خطا کسار طرفدن جزیره یه

(۱) قورقو

دست محافظه
بصیرت و انتباه
اولوب نه کونی

مجموع اولوب
مکه وصول
ذمی یازوب
یری به صوب

سنجاغنه
دم که وصول
اشک متعلق
بدالتدروب
وبه سن
حکام سکا
ضایده سن
قدر ایدمه

حاضر اولوق

یکی بجز مامک بایسته سخی و اهتمام ایله سز و بو انواع تا کدتر و اصناف ته بدیل به تیه
اولدوغندن غیری کجهی کوندوز قاتوب رسانه عامره مده اولان دوغماهی هایونم کیلرخی
دخی معجله ایتمه ایشدروب بشدن و اویدن به مقدار یتشورایسه دونادیلوب علی التوالی
ارسال و ایصال اولمباق اوزره در. بوجایلردن تدارکی لازم اولان خصوصلرده اصلا قصور
قولوب اکر عسا کر و ذخیره و اکر آلات حرب و قتال و ادوات جنگ و جدالدر و اکر
غیردر بالذات توجه هایونم اولوق اوزره تدارک و احضار اولنشدر بالفعول دخی اقدام
و اتمامه دقیقه فوت اولمباق اولایده هر وجهه اعتذاره محال بو قدر بیوردیم که وارد فده
سندخی جبلت و فطر تکزده اولان آثار حسن فراست و فرط کیاستکی اظهار ایدوب
هرنه که لازمه دین و دوات و مقتضای حیت و غیرتدر، وجوده کتوروب و باجمه رای اصابت
اولکه تفویض اولنان امور جمهورک تدبیرنده بذل مقدری نا محصور قلوب مامور
اولدوغک مصلحتک اتمامه و خیرایله اختتامه صرف مراسم اقتدار قلوب جزوی بهانه ایله
تعلم و اعتذار اولمباق صاحب دعواتک علوغا بنه صمیم قلب ایله توکی و حضرت رسالتینه
علیه و علی اله الصلوٰه والسلامک معجزات کثیره البرکاته خلوص دل ایله توسل ایدوب جزیره نک
فتح و تسخیری و اعدانک قهر و تدمیری و عسا کر اسلام احوالنک نظام و انتظامی دخی
استقامت و غزا و جهله ترغیبی بایسته انواع ماعی جمیه وجوده کتوریه .

فی ۲۲ رمضان ۹۷۸

- ۱۰ -

دیار بکره تابع کرد بکارتک دوغماهی التحاقه دائر یازیلان حکم :

دیاربکر بکارتک بکارتک حکم که

بوندن اقدام جزیره قبریس فتحی ایچون دیاربکره تابع اولان اکر ادبکرتدن هر برین
حالو حاللرنجه بره مقدار یرار تفنک انداز و قواس اخراج ایلیوب نوروزدن مقدم طوغری
طربلوس اسکله سینه کوندروب اندن جزیره قبریس کجوب دوغماهی هایونم ملاقی اولوب
دار و قنده کیلر کوروب کفار خاکساره تابع اولان جزایردن کرید جزیره سی غارتنه
وارمق لازم اولش ایدی ، اول امرم کما کان مقرر اولوب شمدیدن مقدار توفنک انداز
وقواس اخراج اولنوب توجهه تدارک اولدوغی سده سعادتمده معلوم اولوق لازم اولمباق

بیوردیم که احد
ایرانه سابقا
فرمان اولدو
ماموره ارسال
تقدیر قواس
ایلیوب بو
قواس مسته
اقدام و اهتمام

قبریس
وزیر
آستانه

مکتوب کو
غیری عسا
قطعه طوب
خصوصلرین

مصریمه
واسکندریه
سیاحتی
راو و آلا
جانبه کوند
مستوفی
اولنان عب
نعمین ایتمک

پیوردم که احمد چاوش وارد فقهه بواسطه بالذات مقید اولوب دیار بکره تابع اولان اکراد
 امرایه سابقا کوندریلان اوامر شریفه مقتضاسنجه اصلا تأخیر و تراخی اندر میوب هر برینه
 فرمان اولدوغی اوزره تفنک انداز و قواسلرینک بوجه استعجال اخراج ایتدیروب محل
 مأموره ارسال و ایصال اندر ملک باینده انواع مساعی جمیله وجوده کتوره سن و هر بری
 بتقدار قواس و تفنک انداز تدارک و اخراج ایلوب نه زمان کوندردوکنی و نه وجهه تدارک
 ایلوب بوحکم هایونم سکا نه گون واصل اولدوغی بازوب بیلدوره سن . تفنک انداز
 و قواس مستعجلا محل مأموره واروب ایریشمک زیاده مهماتدن اولمشدر . اهل ایلیوب
 اقدام و اهتمام و انواع سعی بلیغ ایلوب اخراج و ارسالده دقیقه فوت ایلیمسن .

فی ۲۵ رمضان ۹۷۸

- ۱۱ -

فهرست محاصره سنده نه صورت حرکت بدیهه دایر مسد فی پاتیه یازیلان حکم :

وزیر مصطفی پاشایه حکم که

آستانه سعادت آشیانه سده سعادت چوشمزدن احمد چوش زید قدوره ایله مفصل
 مکتوب کوندروب اولکی دوتما کی دوتما ایرشمر ایسه فتح میسر اولدوغندن
 غیری عساکر ایچنده کلی فزت و احتلال ظهوری مقرر اووب و محاصره ایچون آلتش
 قععه صوب و قرق عدد قولیورنه واکه کوره باروت و آلات و برار طوبچی ارسال
 خصوصین بلدروب اولیابده دخی شره شیمش ایسه علی وجه التفصیل بایه مریر سعادت
 مصریمه عرض و تقریر اولنوب معلوم شریفم اولمشدر . امدی بوندن اقدام ردوس
 و سکندریه بکری تمام عزها باینده اولان کیلرین غیری یکریمی قطعه کی قوجه ایلی
 سنجی بکی قیادام شیه ایله ارسال اولنوب و نلردن سعادت دوتما هایونم و طلب اولتان
 یراق و آلات قیودانم جزایر بکری بکیمی علی نام اقباله ایله ارسال اولنوب موعی الیه اول
 جابه کوندریلان دوتما هایونم سردار تعین ایدوب و طوبچی باشی و برار طوبچیلر
 و مستوفی یراق ایله کوندریوب حایره قبریه واصل اولدوقده کندوسی قبریه سده فرمان
 اولتان عساکر ایله مراسه جیقوب خدمتده بولمق باینده و محافظه ایچون کیلره کیسی سردار
 آمین ایتمک وجهه کوریمورسه سردار آمین اولنوب دخی کیلر ایله حاضر و اعدا طرفلرینه

سفرنامه
 علی و نیکو
 اصل تصویر
 دخی افده
 که وارد فقهه
 هر بار
 راز اصابت
 یوب مأموره
 ی بهانه
 ت راستی
 سحر زوال
 شعی دخی

۹۷۸

ایس هر نه
 مقصد محاصره
 دانی اووب
 رومی عازمه
 نودک
 لازم اولی

ناظر اولوب محافظه ده اهتمام ایدوب جزیره اعدا طرفدن تقویت و ضرر و کزند
ایرشد و مامک بایند بصیرت اوزره اولوق امرم اولمشدر . بیوردیم که داروقنده کرکی کی
مقید اولوب انک کی دونمای هایونمه لازم اولان طوب و یراق رسایر لوازم ایله واروب
و وصول بولدینی کی لازم اولان بات و یراغی الوب دخی قلعه مزبورنک فتح و تسخیری
و اعدای بدر ایک قهر و تدمیری هر نه وجهه ممکن و میسر اولورسه اگر مشارالیه ایله
و اگر سائر بکلیرم و بکلیر قوللرم ایله حسن تدبیر ایله فرصت ال و یروب محل اقتضا
اندوکنه کوره و سائر دولت ابد قریتمه متعلق جمهور امورده بذل مقدور ایدوب بعنایه
تعالی قلعه مذبورنک استخلاصی بایند انواع مساعی جمیله کز وجوده کتوره سر . اما
دونمای هایونم کیلرینک کورکچیلرین و جنکچیلرین و یکچیلرین اخراج ایلوب و سائر
لوازم بوزمیوب مرتب و مکمل دشمن راغله و سائر لوازم لری و اسباب و آلات لری
جزیره مزبوره اطرافنده دور ایلوب دائما حاضر و اعدا طرفه ناظر اولوب انک کی
کفار خاکسار کیلری کورینور ایسه بعنایه الله تعالی اوزر لرینه واروب ممکن اولدوغی
اوزره مضرت و فساد لرینک دفع و رفعی بایند بذل اجتهاد ایلوب هر نه وجهه امکان
اولورسه قلع و قمع لری تدارکنده اهتمام اوزره اولوب اطراف و جوائی محافظه کمال بصیرت
اوزره اولاسز دیو مشارالیه قیودانم دام اقبالیه تنبیه اولوب حکم شریفه ویرلشد
سندخی مشارالیه اولوجهه تنبیه ایله سن که کیلری بوزمیوب بات و یراقلری و جنکچی
و الاتجیلریله و بالجه وجه مشروح اوزره مرتب و مکمل حاضر و اطراف و حوائیه ناظر
اولوب باب محافظه دقیقه فوت ایلوب کندوسی قریه متعلق اولان عسکر ایله قریه
چیقوب وجه و مناسب کورولدوکی اوزده محافظه خدمتده بولوب دونمای هایونمه
برار کسنه وجه کورولدوکی اوزرم باش و یوغ تعیین ایلوب امرم اوزره اضری
و اکنافی حفظ ایتدوره . انک کی کفار کیلری کوروبوب و یاخود خبر آنورسه مشارالیه
قیودانم اورایه و ارمقله می اولور بوقسه محافظه به تعیین اولان کسنه یی دونما ایله کوندز مکامی
اولور و الحاصل اقتضا ایتدوکنه کوره حسن اتفاق و مشاوره ایله وجه و مناسب اولدوغی
اوزره بعنایه الله تعالی دفع و رفع لری تدارکنده حسن اهتمام ایلوب باب اقدامده دقیقه فوت
اولجه و قلعه مزبوره غایت متانت و کمال رصانت اوزره اولمغین سده سعادتدن آتش قلعه
طوب و قرق عدد قولبورنه و باروت کوندزینک لازم اولدوغین جلد یرمش سن . اولیه اولسه
قلعه مزبورنک اولوجهه رصاتی مقرر اولیجا قونبور و طوبک اکانه درلو تاثیر ایدوره

طوب و قولنبورنہ قوریلوب محاصرہ اولوندوغی تقدیرده یکر می بیک قنطار مقداری باروت کفایت ایله. حالا مدون ورودوسدن و بغداددن کلنلردن ماعدا یوندن مشارالیه فیودانم دام اقباله ایله کوندزیلان باروت جہدن بیک قنطار مقداری آنجیق اولور. اولدنی زمان قلیلده برطرف اولدقدہ صکرہ زیادہ باروت تدارکی میسر اولایمقی محاصرہ امور ی نیه منجر اولور. امدی باروت خصوصندہ کرکی کبی مقید اولوب اعدانک راقلرین بطل ایده جک مقداری طویل و قولنبورنہ لری استعمال ایدوب نفی مشاہدہ اولیان برلرہ باروت احراق ایتدیرمیوب تدبیر آخر ایله محاصرہ ایدوب رعایایہ و عساکر اسلامہ حسن استمال وروب اطرافدن طوبراق سورمکله قلعه نک اوزرینہ واریلوب فتح و تسخیری وایچندہ اولان ملاعین خاسرینک قهر و تدمیری بابندہ انواع مساعی جیلہ وجودہ کتوریلہ.

44

- ۱۲ -

قبریسکی دوناتیه ملاقی وایلی یحیی جزایر بکر کیسہ یازیلان حکم :

جزایر بکر کیسی فیودان بشارتہ حکم کہ

اطراف وحوالیبدن کلان جاسوسلر وکفار خاکساردن آندان دلار کفار طفیان آثاردن بربریلہ عهد و میثاق و محکم اتناقری اولوب کالی دونمای هزیمت شعار تدارک و احضاری حددندہ اولدقلرین اخبار ایدوب فی الواقع باباواسپانیا و پورتقال کفرہ سنک قرالریلہ حجتہ وندیکلویہ معاونت اوزرہ اولدقلری خبری حد تواترہ ایریشوب بوجه ملاعین خاسرینک دونمای هزیمت قرینلری ایله مقابله و مقاتلہ کالی دونمای هایون ظفر مقرون تدارکی لازم و مهم اولمقین سنکله جزیره قبریسہ ارسال اولان دونمای هایونہ دخی لون حاسدہ لازم اولان یت ویراشی جزیرہ ایلتوب تسلیم اندوکلرندن صکرہ عساکر نصرت مائر و سایر مهمات و ذخایر کجورمک ایچون اونیش قطعہ می اولور دخی قیادی لون راز قمر غلطر آلیقویوب بقی قلان کیمز مرتب و مکمل دشمن براعیلہ دریلہ تعین اولان دونمای هایونہ ملاقی اولاسن. امر ایدوب اولایلدہ وزیر لالا مصطفی پشایه دخی تسلیم و تسخیر یوردمکله واردقدہ امرہ اوزرہ جزیره مزبوریه ارسال اولان یت ویراشی ایلتوب تسلیم ایچکن صوکرہ اصلا تاجر ایلیوب سنکله کیمز دوعای هایون کیمز دل جزیرہ عساکر مائر و سایر مهمات و ذخایر کجورمک ایچون مقدار قدرعہ اقتضایدرہ قدرعہ آلیقویوب